

Martine Delfos

over (on)maakbaarheid van kinderen

‘Kinderen worden moe van die hang naar perfectie’



Dr. Martine Delfos is psycholoog/therapeut en gespecialiseerd in het behandelen van onder andere trauma, autisme, anorexia en relatieproblemen. Ook schreef zij verschillende boeken over opvoeding, waaronder Het maakbare kind, over de eisen die volwassenen aan kinderen stellen (Zie ook www.mdelfos.nl).

Wat verwachten ouders allemaal van hun kinderen?

Veel ouders denken dat kinderen maakbaar zijn en verwachten dingen die zij willen dat het kind kan. Dat kan van alles zijn, maar het valt me op dat ze de intelligentie van hun kinderen duidelijk aan het overvragen zijn. Ze willen dat kinderen met mavo-hersenen toch naar de universiteit kunnen. Daar zijn het vwo en de universiteiten dan ook op aangepast: de toelatingseisen zijn verlaagd.

Mavo-hersenen?

Je hebt verschillende soorten hersenen. Mavo- of VMBO-hersenen leren door herhaling, havo-hersenen leren door toepassen van een principe. En je hebt vwo-hersenen, die leren door een principe uit te denken. Een mavo-leerling op de havo moet heel hard werken en dan komt ie er wel, en op vwo ook wel, maar daar zal hij wel moeite mee hebben. En een vwo-leerling raakt de draad kwijt door herhalen. Je moet kinderen de kans geven via hun eigen hersenen te functioneren. En je kunt het soort hersenen niet echt veranderen. Je kunt wel iets doen aan intelligentie, maar dat gebeurt dan met de hele bevolking. Verschillen blijven dan nog steeds bestaan. Als je ons een middeleeuwse intelligentietest zou laten doen, zouden wij zeer geniaal zijn. Omdat we kennis hebben meegekregen, een manier van denken, die ze toen nog niet hadden. De intelligentie zelf is niet veranderd, ze hebben de intelligentietest aan moeten passen, omdat het niet meer paste. Een tijd geleden zijn de testen aangepast, omdat ze niet meer pasten in de huidige tijd. Want iedereen leek hoogbegaafd omdat men gewoon een betere opleiding had dan vroeger.

Is de vraag van ouders aan kinderen veranderd vergeleken met een paar jaar geleden?

Niet wat ouders vragen, maar dát ze wat vragen, dat is heel erg veranderd. Tegelijk is intelligentie in onze maatschappij een heel hoog goed geworden en is het is een goede tweede geworden na spierballen. Die hebben een beetje afgedaan. Dat komt omdat we het in onze maatschappij meer gaan redden met intelligentie dan met onze vuisten. Vroeger hadden ouders bij de geboorte van hun kind de hoop dat hun kind goed kon leren. Dat is nu niet meer een hoop, maar iets wat de maatschappij en de trainingen zullen gaan veroorzaken, dat verwachten ze. Maar dat is natuurlijk niet zo, want die hersenen veranderen dus niet.

Wat is de drijfveer van ouders om hoge eisen te stellen aan hun kinderen?

Het gaat bij ouders om het gelukkig-zijn van het kind, maar ze hebben wel duidelijke keuzes in wat gelukkig is. Daarnaast gaat het ook altijd om aanzien. Een kind is altijd ook je visitekaartje. Dat vind ik vreselijk, er ligt heel veel op de schouders van kinderen. Nu er zo veel is waar ze in moeten scoren, is het onhaalbaar voor ze om het allemaal goed te doen. En voor ouders is het lastig te bepalen wat het kind allemaal moet kunnen. Met de beste bedoelingen maken ze het kind moe.

Welke rol speelt de samenleving in deze ontwikkeling?

Je ziet het aan de universiteiten: steeds meer studenten gaan na hun studie direct het bedrijfsleven in in plaats van te promoveren. Waarom? Dat heeft te maken met geld. Geld is erg belangrijk geworden in onze samenleving omdat we rijker zijn geworden en met dat geld ook zoveel verschillende dingen kunnen kopen. We kunnen ons kind dus ook alles geven. Als de school niet goed gaat, gaat het kind naar het Luzac, een school waar je kind met extra hulp – en extra geld - versneld een diploma haalt.

Het stellen van hoge eisen, is dat een vorm van dat intellectuele misbruik waarover je schrijft in Het maakbare kind?

Ja, de druk is groot, ook op school moeten ze steeds hoog scoren. Scholen zijn afhankelijk van hun cito-score voor subsidie. En kinderen moeten eigenlijk niet meer normaal begaafd zijn, maar bijzonder begaafd. Met zo'n verwachting en zo'n druk maak je in feite misbruik van je kind om aan je eigen behoefte te voldoen. Als je kind niet begaafd is, moet je dat accepteren en heeft het nog steeds recht op liefde. Je moet niet in paniek raken als zo'n kind niet perfect functioneert.

Waarom merk je dat de nadruk op intelligentie is komen te liggen?

Er worden bijvoorbeeld meer IQ-testen gedaan bij kleine kinderen. En er is nu een peutertoets voor taal. Ik kan er niet zo goed tegen! Ze willen testen, testen, testen om de gaten op te sporen en die moeten dan verbeteren. Het is heel moeilijk voor een kind te mogen zijn wie hij is. Dit zou niet zo erg zijn, als het niet het geval is dat je als je daar zo mee bezig bent, je iets anders in het kind onderdrukt. We weten nog zo weinig over het leren van het kind. Taal leer je ook niet door grammaticales te krijgen als baby. Toch leer je de taal. Kinderen leren zonder dat wij weten wat en hoe. Je moet ook niet gek staan te kijken dat als jij wilt dat je kind zich cognitief ontwikkelt, hij sociaal misschien niet meehobbelt. Je kunt niet alles tegelijkertijd.

Onlangs kwam uit onderzoek naar voren dat het goed is als kinderen het druk hebben. Ben je het daarmee eens?

Nee, kinderen hebben het té druk. Om je te ontwikkelen en te herstellen heb je rust nodig, moet je slapen, dromen. Leuke activiteiten moet je ook verwerken, hoe leuk ze ook zijn. En leren is ook naar buiten kunnen staren, zonder ergens aan te denken, dan rijpt de stof. Veel van het leren gebeurt onbewust. Zoals een groot deel van ons denken onbewust gebeurt. Vervelen is ook goed, zodat kinderen kunnen bedenken wat ze gaan doen, en hun eigen keuze daarin maken. Dan komen er dingen uit die bij het kind horen en leert een kind over frustraties heen te komen.

Wat gebeurt er als kinderen continu ergens aan moeten voldoen?

Dan worden ze faalangstig. De hersenen moeten dus de kans krijgen te verwerken. Dus een kind wordt doodmoe, krijgt soms een gejaagdheid, alsof het de hele tijd iets leuks mee moet maken. Kinderen worden er ook heel onzelfstandig van. Ik denk daarbij aan het beeld van een volwassen jongeman in kostuum met beren op zijn sokken en zijn rugzakje die kinderboeken leest: die is de volwassenheid ingetreden zonder kind te mogen zijn. Kinderboeken worden tegenwoordig ook heel veel gelezen door volwassenen.

En waaraan merkt een kind zelf dat het slecht is?

Dat-ie maar niet een moment kan vinden dat het ok is, dat er altijd een moment is dat-ie wat moet. Daar worden kinderen enorm moe van.

En hoe zit het met temperament, is dat maakbaar?

Nee, nog minder dan intelligentie. Temperament kun je versterken of verzwakken, maar wat er in zit, gaat niet weg. Al vanaf de eerste dag zit het erin.

Wat vind je van die Haagse school die webcams in de klas heeft zodat ouders mee kunnen kijken naar het gedrag van hun kind?

Je kunt steeds perfecter worden doordat je stiekem iets aan jezelf niet perfect vindt. Maar als iedereen er bovenop zit, verlamt het je. Je moet geheimen hebben omdat je het gevoel moet hebben dat je uit kunt rusten. Dat je niet op een podium staat. Met de webcam staan kind en leerkracht op een podium, de vanzelfsprekendheid is weg. Het meest dreigend voor de mens is de mens zelf. Ik vind waarheid ontzettend belangrijk, maar die is niets als die niet in respect gedeeld wordt. (EW)

Kijk voor een interview met haar in Netwerk op [deze site](#)